

содержащие в своем составе, помимо двух знаменательных лексем, предлоги и союзы. 21,4 % от общего числа исследуемых терминов-словосочетаний (18 ТЕ) составили сочетания из трех слов, например: *лишение водительских прав, пазбаўленне вадзіцельскіх правоў*. 9,6 % (8 ТЕ) составили термины-словосочетания, состоящие из четырех компонентов. В этой группе можно привести следующие примеры: *совокупность смягчающих наказание обстоятельств, сукупнасць змякчальных пакаранне абставін*. Сочетания с пятью лексемами составили 8,3 % (7 ТЕ), например: *обман с целью получения денежной помощи, падман з мэтай атрымання грашовай дапамогі*. 8,3 %, (7 ТЕ) составили русские и белорусские термины-словосочетания, которые не совпадают по количеству лексем, например: *пожизненное лишение свободы; пажыццёвае зняволенне; отношения, угрожающие миру; адносіны, якія пагражаюць міру*.

Таким образом, анализ немецких уголовно-правовых терминов и их соответствий в русском и белорусском языках позволяет выявить существенные структурно-морфологические различия.

Литература

1. Даниленко В. П. Русская терминология: опыт лингвистического описания. М., 1977.
2. Лантюхова Н. Н., Загоровская О. В., Литвинова Т. А. Термин: определение понятия и его сущностные признаки // Вестн. Воронеж. ин-та ГПС МЧС России. № 1. 2013. С. 42–45.
3. Русская грамматика. Т 1. М., 1998.
4. Strafgesetzbuch (StGB) in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998. Интернет-адрес: <http://www.gesetze-im-internet.de/stgb>.

КАНЦЭПЦЫЯ СВЕТУ І ЧАЛАВЕКА Ў АПАВЯДАННІ ЖАНА ЖЫАНО «ЧАЛАВЕК, ЯКІ САДЖАЎ ДРЭВЫ»

Х. А. Філіповіч

Другая сусветная вайна – самая знішчальная ў гісторыі чалавецтва. Яна была найбуйнейшым ваенным канфліктам насельніцтва зямнога шара. Ваенная тэматыка і звязаныя з ёй праблемы з’яўляюцца істотнай часткай сусветнай літаратуры XX стагоддзя. Але кожная краіна, кожны народ перажыў яе па-рознаму. Велізарныя ахвяры і каласальныя сацыяльныя патрасенні выклікалі песімізм, расчараванне, абіякавасць да жыцця. Але ж вайна – гэта рэальнасць жыццёвага вопыту, а ўспрыманне яе – з’ява індывідуальная. У цэлым літаратура адмоўна ставіцца да вайны, успрымаючы яе як бесчалавечую з’яву, але менавіта

вайна прымушае чалавека выявіць яго найлепшыя якасці і невычэрпныя магчымасці.

Французскі пісьменнік Жан Жыано, які амаль усё сваё жыццё правёў у родным горадзе Маноску (Францыя), прысвячае свае працы правансальскаму селяніну і раскрывае стан чалавека ў свеце, які сутыкаецца з маральнымі і метафізічным пытаннямі. У 1953 годзе, імкнучыся абудзіць любоў людзей да пасадкі дрэў, стварае кароткае апавяданне-алегорыю «Чалавек, які саджаў дрэвы» (фр. *L'homme qui plantait des arbres*), вядомае таксама як «Гісторыя Эльзэара Буф'е», або «Самы выбітны чалавек з усіх, каго я сустракаў» і «Чалавек, які саджаў Надзею і пажынаў Шчасце» [4].

Аўтар прасочвае падарожжа Эльзэара Буф'е, самотнага пастуха, які на працягу першай паловы XX стагоддзя ўласнымі сіламі аднавіў лес у пустынной даліне Альпаў каля Праванса. У апавяданні расказваецца пра той час, калі ішла вайна, недзе грымелі баі і гінулі людзі, калі чалавечае жыццё магло абарвацца кожную хвіліну. Але, не звяртаючы ўвагі на ваенныя падзеі, чалавек займаецца выключна сваёй справай – саджае дрэвы.

Гісторыю расказвае дваццацігадовы юнак (меркавалася, што гэтым апавядальнікам мог быць сам аўтар, Жан Жыано, але ён гэтага ніколі не пацвярджаў). Падзеі пачынаюцца ў 1910 годзе, калі гэты малады чалавек у адзіночку здзяйсняе доўгае пешае падарожжа цераз Праванс у Альпы, атрымліваючы асалоду ад краявідаў амаль некранутай дзікай прыроды.

Апавяданне пачынаецца і з апісання старажытнага раёна Альпаў, голай і аднастайнай мясцовасці Праванса. Гэта была пустынная мясцовасць, пазбаўленая прытулку, дзе невыносна лютаваў вецер і расла толькі дзікая лаванда: «*Je campais à côté d'un squelette de village abandonné. Ces maisons agglomérées, quoique en ruine, comme un vieux nid de guêpes, me firent penser qu'il avait dû y avoir là, dans le temps, une fontaine ou un puits. Il y avait bien une fontaine, mais sèche. Les cinq à six maisons, sans toiture, rongées de vent et de pluie, la petite chapelle au clocher écroulé, étaient rangées comme le sont les maisons et les chapelles dans les villages vivants, mais toute vie avait disparu*» [5] («Я наставіў палатку побач з руінамі пакінутага паселішча. Руіны дамоў у паселішчы грувасціліся, як старое асінае гняздо, і мне прыйшло ў галаву, што калісьці тут магла быць якая-небудзь студня альбо фантан. Фантан там сапраўды быў, але высмаглы. Пяць-шэсць дамоў без даху, прагніўшыя ад дажджу і ветру, каплічка са скрыўленай званіцай – усё гэта наводзіла на думку, як быццам бы ў паселішчы жылі людзі, але слядоў жыцця не засталася»).

Дайшоўшы да пустынной бязлесай даліны, дзе раслі толькі здзервянелыя расліны, і не засталася слядоў цывілізацыі, акрамя старых, апусцелых дамоў, апавядальнік выяўляе, што запас вады скончыўся. Ён знаходзіць толькі перасохлы калодзеж, аднак яго ратуе ад смагі немалая ды пастух, які адводзіць юнака да крыніцы.

Далей наратыў пісьменніка працягваецца. Аўтар знаёміць чытача з незвычайным героем, Эльзэарам Буф'е, пастухом, які пасяліўся ў гэтай самотнай мясцовасці. Жыццё ў паселішчы было складаным з прычыны надзвычай суролага клімату; вёскі былі раскіданы далёка адна ад адной, а паміж людзьмі заўсёды валадарыла канкурэнцыя: *«Il y a concurrence sur tout, aussi bien pour la vente du charbon que pour le banc à l'église, pour les vertus qui se combattent entre elles, pour les vices qui se combattent entre eux et pour la mêlée générale des vices et des vertus, sans repos»* [5] (*«Паўсюль і ва ўсім канкурэнцыя: і за продаж вугалю, і за лаву ў царкве; паміж сабой ваююць і дабрачыннасць, і загана, а звыш таго, паміж дабрадзеянасцю і заганай ідзе пастаянная барацьба»*).

Эльзэар Буф'е, незвяртаючы ўвагі на складаныя жыццёвыя ўмовы і варожасць паміж жыхарамі, вырашыў аднавіць гэтую пустынную мясцовасць уласнымі сіламі. Ён усталяваў глыбокі натуральны калодзеж, аднавіў з руінаў свой каменны дом; ён жыў адзін, а яго сябрамі сталі тры дзясятка баранаў і сабака. Маўклівы, але ўпэўнены ў сваіх сілах, чалавек займаўся пасадкай дрэў. Руплівасць, з якой ён выконваў працу, заслугоўвае захаплення. Гэты чалавек разлічваў выключна на сябе, не чакаючы дапамогі ці падзякі за сваю працу, старанна адбіраў жалуды, прыгодныя для пасадкі: *«Ce faisant, il éliminait encore les petits fruits ou ceux qui étaient légèrement fendillés, car il les examinait de fort près. Quand il eut ainsi devant lui cent glands parfaits...»* [7]. (*«Удабавак ён адбіраў меншыя жалуды і тыя, што былі надтрэснуты, так як ён разглядаў іх з вельмі блізкай адлегласці. Калі, нарэшце, перад ім ляжала сто выдатных жалудоў, ён скончыў свой занятак...»*).

Здзіўлены самаадданасцю і дбайнасцю пастуха, аўтар вырашыў больш даведацца пра яго жыццё, што гэта за чалавек і чаму ён абраў пустэльніцтва. У адносінах да ўсяго, за што б не браўся Эльзэар Буф'е, выяўляюцца такія рысы, як дбайнасць і акуратнасць, майстэрства і настойлівасць, працавітасць і цярдлівасць. Усюды ў яго быў узорны лад і парадак: і ў думках, і ў гаспадарчых справах: *«Son ménage était en ordre, sa vaisselle lavée, son parquet balayé, son fusil graissé ; sa soupe bouillait sur le feu»* [5]. (*«Яго гаспадарка была ў парадку, яго посуд быў вымыты, падлога падмецена, ружжо змазана; на агні варыўся суп»*).

Высвятляецца, што пасля смерці жонкі і сына пастух адасобіўся ў бязлюднай даліне, дзе вырашыў аднавіць разбураную экасістэму. Сад-

жаючы лес, дрэва за дрэвам, яго нават не цікавіла ў чыёй уласнасці знаходзілася зямля: *«Il se mit à planter sa tringle de fer dans la terre. Il faisait ainsi un trou dans lequel il mettait un gland, puis il rebouchait le trou. Il plantait des chênes»* [5]. (*«Ён стаў выкопваць жалезным стрыжнем невялікія ямкі, у якія клаў жалуды, а потым іх засыпаў. Ён саджаў дубы»*).

Апавядальнік пакідае пастуха, вяртаецца дадому, і ў хуткім часе прымае ўдзел у Першай сусветнай вайне. Пасля вайны, больш дакладна ў 1920 годзе, ён вырашае адправіцца ў тую самую пустынную правансальскую мясцовасць і, здзіўлены, выяўляе, што ў даліне растуць маладыя дрэўцы ўсіх відаў, бягуць маладыя ручайкі. У ціхамірнай прыгажосці адроджанай даліны зарадзілася новае жыццё, і з таго часу апавядальнік наведваў Буф'е кожны год.

Нават на працягу вайны Эльзэар Буф'е не пакідаў сваіх задум, вайна яго не цікавіла, ён настойліва працягваў сваю працу, не бянтэжыла і маруднасць гэтага складанага прыроднага працэсу: *«Il avait, pendant un an, planté plus de dix mille érables. Ils moururent tous. L'an d'après, il abandonna les érables pour reprendre les hêtres qui réussirent encore mieux que les chênes»* [5] (*«У адзін год ён насадзіў больш за дзесяць тысяч клёнаў. Яны ўсе загінулі. Праз год ён кінуў займацца клёнамі і зноў узяўся за букі, якія раслі яшчэ лепш, чым дубы»*).

На працягу чатырох дзесяцігоддзяў Э. Буф'е высаджваў дрэвы, даліна стала падобнай да райскага саду. Мясцовасць была добраўпарадкавана і валодала дынамічнай экасістэмай. Усё змянілася з прыходам гэтага простага чалавека, які шмат страціў у сваім жыцці, але ён не страціў надзею змяніць становішча. Прайшло зусім няшмат часу, і лес атрымаў афіцыйную абарону з боку дзяржавы. Так як уладам было невядома пра самаадданую дзейнасць Э. Буф'е, яны памылкова прынялі гэта імклівае разрастанне лесу за дзіўны прыродны феномен. У гэтыя месцы пераязжаюць больш за дзесяць тысяч чалавек, якія, самі таго не ведаючы, абавязаны сваім шчасцем Эльзэару Буф'е.

Жыццяпіс героя паказвае, як нягледзячы на шматлікія перашкоды і цяжар, чалавек можа змяніць свет простымі дзеяннямі, прыклаўшы ўпартасць, сілу волі і добрыя намеры. Выступаючы ў якасці алегорыі, апавед будзе тоеснасць, якая выглядае наступным чынам: дрэва – гэта жыццё. Дрэвы, як і людзі, растуць, развіваюцца, квітнеюць і марнеюць. Таму ідэя не ў тым, каб проста садзіць дрэвы, а ў тым, каб такім чынам зараджалася жыццё. Жан Жыано стварыў алегарычны малюнак вечнасці і нязломнасці чалавечай асобы праз вобраз Эльзэара Буф'е і той след, які ён пакінуў пасля сябе.

Валодаючы незвычайнай шырынёй душы і бескарысным жаданнем змяніць свет да лепшага, галоўны герой апавядання, Эльзэар Буф'е дрэва за дрэвам вырошчвае новы свет, поўны жыцця. У гэтым і заключаецца вышэйшае прызначэнне чалавека – пакінуць нешта важнае пасля сябе, нешта, што прынясе карысць свету і будучым пакаленням. Галоўны герой увасабляе ў сабе вобраз чалавека-стваральніка, самаадданага, чыстага душой і высакароднага ў памкненнях, які адкрыў сакрэт шчасця; таму што праца Эльзэара Буф'е была здзейснена на карысць роднага краю, дзе прайшло ўсё яго жыццё, праца зрабіла яго шчаслівым. У якасці лепшай ўзнагароды яму было наканавана ўбачыць вынік свайго трыццаціпяцігадовага добраахвотнага ўчынку.

Апавяданне «Чалавек, які саджаў дрэвы» змясціла ў сабе цэлы свет. Гэта і разважанні пра тое, што ў сваёй здольнасці ствараць і пераўтвараць, хоць і не ўсю планету, але толькі малы яе куток, чалавек падобны да Творцы. Гэта і заклік клапаціцца аб прыродзе, нашым агульным доме, гэта гісторыя аб чалавечым прызначэнні і магчымасцях, пра час, які сур'ёзна не ўспрымаем, і пра шчасце, не толькі асабістае, але і грамадскае.

Літаратура

1. *Виноградов В. В.* О языке художественной прозы. / Избранные труды. М., 1980.
2. Литературный энциклопедический словарь. М., Сов. энцикл., 1987.
3. *Citron P. Giono* / coll. Paris: 1995.
4. *Giono J.* L'homme qui plantait des arbres. Paris, Gallimard, 1989.
5. *Giono J.* Oeuvres romanesques complètes. Paris, 1980.
6. *Giono J.* L'homme qui plantait des arbres / Écrire la nature (anthologie) // coll. «Folioplus classiques», Paris, Gallimard, 1983.

КАТЕГОРИЯ АКЦЕНТНОСТИ КАК ОБЪЕКТ НАУЧНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

Чжао Наньнань

В современной лингвистике доминирует функциональный, или коммуникативно-прагматический, подход к изучению языковых явлений. Как следствие, ученые уделяют особое внимание способам вербализации различных функциональных категорий, а также средствам их языкового представления в разных типах дискурса. Категория акцентности принадлежит к числу наиболее значимых и вместе с тем наименее изученных коммуникативных категорий, что обуславливает актуальность ее исследования.

Структурно-семантические особенности исследуемой категории были впервые описаны И. И. Сущинским. Для ее обозначения ученый ввел в